

Отже, досконало дослідивши структуру та основні функції які виконує Держане бюро розслідувань можна зробити такі висновки: ДБР — це один із основних центральних органів виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції. ДБР очолює Директор, який здійснює загальне керівництво цим органом. Структура ДБР включає в себе різні структурні елементи, серед яких можна виділити підрозділи, що здійснюють досудове розслідування, оперативні підрозділи та підрозділи, що забезпечують діяльність ДБР. Саме така структура ДБР дозволить виконувати його функції, серед яких головними є запобігання, виявлення, припинення чи розкриття терористичних злочинів, катування нелюдського поводження з боку представників правоохоронних органів, злочинів посадовців високого рангу та людей, що обіймають відповідальні посади.

Науковий керівник:** асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук **Кіслиця Ірина Олександрівна.

Стаднік О. І.

студентка І-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

ДЕРЖАВНЕ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Україна — суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Таке твердження зазначене в статті 1 Основного закону України і є фундаментальним при визначенні принципів, функцій та організаційних основ формування органів держаної влади.

Громадянське суспільство — один з основних елементів становлення демократичної держави, якою формально визначена Україна. За словами відомого німецького державного і політичного діяча Дітмара Штюдеманна, поняття «цивільне або громадянське суспільство» позначає основний принцип демократії: під державою і суспільством мається на увазі співтовариство зрілих громадян, які самі спільно визначають свою долю. Він визначає громадянське суспільство як невід’ємну складову й у той же час головну мету, на досягнен-

ня якої повинна бути спрямована політика держави, що іменується демократичною (Штюдемманн Д. В українській політиці домінують злочини в законі / Д. Штюдемманн / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://news.dt.ua/POLITICS/-91908.html>).

Поняття «громадянське суспільство» є однією з ключових категорій сучасних наук — соціології, політології, юриспруденції. Однак його концептуальні основи беруть свій початок ще за античності. Уперше термін використав Арістотель, назвавши його «*politike koinonia*». З погляду мислителя, «таке суспільство можливе лише в правильній державі» (Арістотель «*Politica*» / Аристотель. сочинения в 4-х т. Т. 4. Перевод Н. В. Брагинской. Москва: Мысль, 1984). У сучасній науці такий тип держави має назву «правової».

Томас Гоббс стверджував, що саме на основі громадянського суспільства виникає держава з її повноважними інституціями, що «служить охороні громадської спільноти» (Гоббс Т. Левиафан, или материя, форма и власть государства церковного и гражданского / Томас Гоббс // Гоббс Т. Сочинения в 2 т.; сост., ред. и авт. примеч. В. В. Соколов; пер. с лат. и англ. — Т. 2. — М., Мысль, 1991. — 731 с.). Отже, для забезпечення становлення і розвитку громадського суспільства, яке є виразником інтересів як усіх окремих індивідів, так і народних мас в цілому, у державному апараті мають бути наявні органи, уповноважені здійснювати діяльність з метою забезпечення правопорядку.

На даному етапі в Україні законодавчо закріплено створення центрального органу виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції — Державного бюро розслідувань — (далі — ДБР) (ст. 1 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» від 12.11.2015 р. / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: / <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/794-19/print1509544695193374>).

Відповідно до статті 5 ЗУ, ДБР вирішує завдання із запобігання, виявлення, припинення, розкриття і розслідування:

1) злочинів, вчинених службовими особами, які займають особливо відповідальне становище відповідно до частини першої статті 9 Закону України «Про державну службу», особами, посади яких віднесено до першої — третьої категорій посад державної служби, суддями та працівниками правоохоронних органів, крім випадків, коли ці злочини віднесено до підслідності детективів Національного антикорупційного бюро України;

2) злочинів, вчинених службовими особами Національного антикорупційного бюро України, заступником Генерального прокурора — керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або ін-

шими прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, крім випадків, коли досудове розслідування цих злочинів віднесено до підслідності детективів підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України;

3) злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військових злочинів), крім злочинів, передбачених статтею 422 Кримінального кодексу України.

Державне бюро розслідувань діє на принципах відкритості та прозорості діяльності Державного бюро розслідувань для суспільства та демократичного цивільного контролю (п. 6 ст. 3 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/794-19/print1509544695193374>).

Адам Фергюсон наголошував на тому, що громадянське суспільство має стати таким типом політичного порядку, який захищатиме, удосконалюватиме культуру та «громадських дух» через правові норми, асоціації та певні управлінські структури, які контролюватимуть державну владу та запобігатимуть деспотичному правлінню (Фергюсон А. Досвід історії громадянського суспільства. Досвід історії громадянського суспільства / пер. з англ. І. І. Мюрберг; під ред. М. А. Абрамова. М.: РОССПЕН, 2000. — С. 231.).

Отже Державне бюро розслідувань в Україні займатиметься розкриттям злочинів у «вищих ешелонах влади», що дасть змогу запобігти надмірним зловживанням повноваженнями, тотальній корумпованості, свавілля високопосадовців, що наразі є найбільшим перешкодами на шляху становлення громадянського суспільства, євроінтеграції України. Для цього Служба безпеки України, Національне антикорупційне бюро і Спеціалізована прокуратура у Генеральній прокуратурі України делегують йому частину своїх повноважень. Проте чіткого розмежування компетенцій в Законі так і не зазначено, при тому, що ДБР реалізовує свої функції і відносно вищезазначених органів.

Реалії сьогодення досить чітко виявляють суттєві недоліки та прорахунки законодавців у визначенні положення, функцій та організації ДБР. Процес утворення органу, що мав би зайняти центральне місце у системі органів правопорядку, нажалі, затягнувся на роки. Хоча часом його формального визначення є вересень 2017 року.

Через майже 3 роки значними успіхами можна вважати лише призначення на посаду Директора Державного бюро розслідувань, а зі штатним наповненням, початком роботи органу влади зволікає, очевидно побоюючись опинитися серед основних фігурантів розслідувань.

Отже поки Державне бюро розслідувань в Україні не запрацювало, прокуратура, що передала йому свої повноваження зі здійснення до-

судового слідства, не здійснює тих же повноважень, тим часом в «заторі» лишаються сотні проваджень щодо топ-правопорушників.

***Науковий керівник:** старший викладач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» Нестерчук Лілія Петрівна.*

Стась М. Е.

студент 1-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПЕВНІ НЕДОЛІКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

В умовах просування до європейських стандартів проведення досудового розслідування було дуже важливо і необхідно створити новий незалежний державний орган, який би забезпечував ефективне розслідування кримінальних правопорушень. Державне бюро розслідувань можна вважати таким першим незалежним органом досудового розслідування, який намагалися створити в Україні протягом останніх 23 років. Генеральна прокуратура України повинна передати цю частину повноважень та всі справи, які їх стосуються, саме до ДБР, а законом повинна бути забезпечена процесуальна незалежність слідчого, так як вона гарантує всебічність, повноту та неупередженість розслідування.

У нормах Кримінально-процесуального кодексу України, статтях 38, 41, 143, 216 та інших норм цього Кодексу зазначено, що основним функціональним завданням Державного бюро розслідувань буде протидія корупції в органах державної влади, службові особи яких займають особливо відповідальне становище відповідно до ч.1 ст.9 Закону України «Про державну службу», особами, посади яких віднесено до 1-3 категорій посад, суддями та працівниками правоохоронних органів, а також вчинені службовими особами Національного антикорупційного бюро України (Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>). На перший погляд здається, що лише за цю функцію новий орган можна вже назвати «ефективним, вдалим і гарним», але це далеко не так, адже в різних аспектах діяльності Державного бюро розслідувань можна знайти різні недоліки.